

Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet

Yttrande över remiss av Transportstyrelsens framställan om ändring i fartygssäkerhetsförordningen (2003:438) samt förordningen (2011:153) om behörigheter för sjöpersonal

Dnr LI2024/01086

Sammanfattning

Skolverket yttrar sig härmed över remissen av Transportstyrelsens framställan om ändring i fartygssäkerhetsförordningen (2003:438) samt förordningen (2011:153) om behörigheter för sjöpersonal. Syftet med Transportstyrelsens förslag anges vara att korrekt införliva internationella regelverk samt förtydliga och förbättra förordningarna i vissa avseenden. Inom ramen för detta föreslås ändringar för att förtydliga Transportstyrelsens bemyndiganden på flera områden. Skolverket tillstyrker samtliga förslag som har relevans för Skolverkets ansvarsområden men med reservation och kommentarer enligt nedan.

Skolverkets synpunkter på Transportstyrelsens förslag

Skolverkets yttranden redovisas nedan på de punkter som myndigheten ser relaterar till det som berör Skolverkets ansvarsområden.

2.2 Krav om godkänd utbildningsanordnare

Transportstyrelsen föreslår att det i förordningen (2011:1533) om behörigheter för sjöpersonal införs krav om att utbildning ska bedrivas av en av Transportstyrelsen godkänd utbildningsanordnare, samt att dessa ska vara svenska juridiska personer med verksamhet i Sverige. I nuvarande skrivning anges att utbildning av sjöfolk övervakas genom ett system för kvalitetsnormer, som godkänns av Transportstyrelsen. Transportstyrelsen föreslår förändringar som tydliggör myndighetens bemyndigande att föreskriva om godkännande av utbildningsanordnare, tillsyn av dessa samt om skäl för återkallande av godkännande.

Skolverkets yttrande

Skolverket tillstyrker med reservation enligt kommentarer nedan.

Sjöfartsutbildningen, som riksrekryterande utbildning med egna examensmål, lyder under olika regelverk¹. Utifrån Transportstyrelsens givna förslag med resonemang kring bedömda konsekvenser kan Skolverket inte utläsa hur dessa olika regelverk ska relatera till varandra. Inte heller kan Skolverket utläsa hur eventuella konfliktsituationer mellan regelverken, och deras tillämpning, ska hanteras.

För att få bedriva en riksrekryterande utbildning med egna examensmål behöver huvudmannen ansöka om tillstånd. Ansökningarna sker en gång per år och ett beslut gäller för fyra antagningsomgångar. De grundläggande förutsättningarna för riksrekryterande utbildningar med egna examensmål regleras i 16 kap. skollagen (2010:800)². För att få bedriva en riksrekryterande utbildning med egna examensmål ska den även uppfylla kraven för sådan utbildning i enlighet med 5 kap. i gymnasieförordningen (2010:2039)³. I sin ansökan ska huvudmannen redogöra för utbildningen med uppgifter såsom utbildningsinnehåll, syfte, upplägg och kostnader. Här ska också anges motivet för riksrekrytering samt redogöras för elevanalyser och nationell efterfrågan. Under ansökans bedömningsprocess rådgörs även med aktuellt nationellt programråd för bedömning av nationell efterfrågan; för sjöfartsutbildningens del rådgörs med rådet för riksrekryterande utbildningar med egna examensmål⁴. Rådsmedlemmar kan tillstyrka, avstyrka eller avstå från att kommentera då det gäller nationell efterfrågan. Transportstyrelsens godkännande är redan idag avgörande i bedömningen av inkomna ansökningar om att bedriva sjöfartsutbildning. När

¹ Sjöfartsutbildningen är en riksrekryterande utbildning med egna examensmål inom gymnasieskolan <https://utbildningsguiden.skolverket.se/gymnasieskolan/anpassade-gymnasieskolans-program/riksrekryterande-utbildningar>

² Skollagen (2010:800) [Skollag \(2010:800\) | Sveriges riksdag](https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800)

³ Gymnasieförordning (2010:2039) https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/gymnasieforordning-20102039_sfs-2010-2039/

⁴ Rådet för riksrekryterande utbildningar med egna examensmål är jämförbart i upplägg och uppdrag med de nationella programråd som finns för varje yrkesprogram i gymnasieskolan. <https://www.skolverket.se/om-oss/organisation/radet-for-riksrekryterande-utbildningar-med-egna-examensmal>

sedan huvudmannen har givits tillstånd så utförs inspektion av Skolinspektionen genom tillsyn och kvalitetsgranskning⁵.

Med anledning av framställans förslag till den ändring som ger Transportstyrelsen bemyndigande att föreskriva om vilka skäl som kan ligga till grund för återkallelse av ett godkännande av utbildningsanordnare så vill Skolverket betona att huvudmannens tillstånd, i enlighet med ovan beskrivet förfarande vid ansökan, löper för fyra antagningsomgångar. Skolverket ser det som nödvändigt med ett tydliggörande kring hur dessa regelverk samt dess tillämpningar ska förhålla sig till varandra. I detta behöver följderna för eleverna, i det fall där Transportstyrelsens godkännande återkallas, särskilt beaktas.

Skolverket vill också påtala att det kan finnas en överlappning mellan den tillsyn som Transportstyrelsen beskriver i sin framställan och den inspektion, i form av tillsyn och kvalitetsgranskning, som Skolinspektionen utför. Skolverket har full förståelse för Transportstyrelsens behov av tillsyn av verksamheterna men vill ändå nämna risken för ökad administrativ belastning på huvudmannens organisation, inte minst i de fallen där fokusområdena för tillsyn är desamma. Skolverket vill i sammanhanget peka på reglering och praxis gällande tillsyn av utbildningsverksamheter på motsvarande nivå inom andra transportslag.

2.4 Bemyndigande att föreskriva om ytterligare krav för utfärdande av behörigheter och certifikat

Transportstyrelsen föreslår att det i 1 kap. förordningen (2011:1533) om behörigheter för sjöpersonal införs en ny paragraf med bemyndigande om att Transportstyrelsen får meddela föreskrifter om ytterligare krav för att få behörigheter, certifikat och intyg.

Skolverkets yttrande

Skolverket tillstyrker förslaget. Skolverket vill i sammanhanget påtala behovet av en nära dialog vid framtida revideringar i de fall då dessa påverkar de styrdokument som sjöfartsutbildningen omfattar. Sedan rådet för riksrekryterande utbildningar med egna examensmål skapades år 2021 har förutsättningarna för en sådan dialog förbättrats avsevärt, enligt Skolverkets bedömning. Skolverket vill även påtala att sjöfartsutbildningens styrdokument kontrollerats och uppdaterats i förhållande till STCW-konventionen, på de områden som gäller gymnasial nivå, inom ramen för Gy25.⁶ I detta arbete har Transportstyrelsen deltagit tillsammans med experter, vilka besitter såväl yrkeskompetens som ämnespedagogisk kompetens. Därtill har samtliga resterande organisationer i rådet för riksrekryterande utbildningar med egna examensmål, inriktning

⁵ <https://www.skolinspektionen.se/inspektion/inspektionsformer/>

⁶ *Ändring av regleringsbrev för budgetåret 2024 avseende Statens skolverk*, (Regeringens dnr. U2023/01741 och U2024/01246, punkt 22).

sjöfartsutbildningen, deltagit i granskningen av sjöfartsutbildningens styrdokument inom ramen för arbetet med Gy25.

2.5 Uppdaterad krav för fartygsbefäl och maskinbefäl klass V samt vaktgående maskinpersonal

Transportstyrelsen föreslår att kravet för att få behörighet som vaktgående maskinpersonal i 2 kap. 24 § förordningen (2011:1533) om behörigheter för sjöpersonal ska uppdateras för att motsvara kraven i STCW-konventionen. Med förslagen uppdatering motsvarar paragrafen även den för lättmatros.

Skolverkets yttrande

Skolverket tillstyrker förslaget om uppdatering av kravet för att få behörighet som vaktgående maskinpersonal. Övriga behörigheter under denna förslagspunkt, fartygsbefäl och maskinbefäl med omnämnd klassificering, ligger utanför utbildning på gymnasial nivå.

Som påpekats under punkt 2.4 så har sjöfartsutbildningens styrdokument uppdaterats inom ramen för Gy25 och även kontrollerats i förhållande till STCW-konventionen inom det som gäller gymnasial nivå. I utbildningens examensmål anges också tydligt att utbildningens innehåll till stor del styrs av internationella bestämmelser och överenskommelser.

2.8 Bemyndigande att meddela föreskrifter om inträdeskrav till utbildning för sjöpersonal

Transportstyrelsen föreslår att myndigheten ges bemyndigande att föreskriva om inträdeskrav till utbildning för sjöpersonal genom tillägg i 1 kap. 20 § förordningen (2011:1533) om behörigheter för sjöpersonal.

Skolverkets yttrande

Skolverket tillstyrker förslaget. Skolverket vill dock påtala att det finns bestämmelser om målgrupp, behörighet, antagning och möjligheten att ställa upp särskilda behörighetskrav för gymnasieskolan i skollagen och gymnasieförordningen. Skolverket vill framhålla vikten av att de olika regelverken, och tillämpningen av dem, inte motsäger varandra.

2.9 Ändringar av reglerna rörande gymnasial utbildning inriktad mot sjöfart

Transportstyrelsen föreslår en förändrad skrivning i 2 kap. 13 och 28 §§ förordningen (2011:1533) om behörigheter för sjöpersonal. Förslagen förändring gäller att nuvarande skrivning, ”treårig gymnasial utbildning inriktad mot sjöfart”, ersätts med ”gymnasial utbildning eller nationell yrkesutbildning, inriktad mot sjöfart”.

Skolverkets yttrande

Skolverket tillstyrker en förändring av skrivningen, men har synpunkter på vald formulering. Skolverket har tidigare haft samråd med Transportstyrelsen om nuvarande skrivning, vilken Skolverket sett som otydlig i förhållande till vad som avses med en treårig gymnasial utbildning inriktad mot sjöfart. En förändring av skrivningen är därmed välkommen. Skolverket ser dock att den föreslagna skrivningen är fortsatt otydlig.

Transportstyrelsen anger som skäl till ändringen att nuvarande skrivning medför att vuxna, som vill yrkesväxla, utesluts från utbildning samt att det finns behov att kunna genomföra utbildning även för vuxna. Skolverket vill framhålla att skrivningen *gymnasial utbildning* är en sammanblandning av *gymnasiutbildning* och *utbildning på gymnasial nivå*. Med anledning av detta förordar myndigheten att skrivningen justeras så att en skrivning med *gymnasial nivå* istället används. Detta överensstämmer då med skrivningarna i skollagen (2010:800) 20 kap. om kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå.

När det gäller den föreslagna skrivningen om nationell yrkesutbildning så vill Skolverket framhålla att denna ännu bedrivs som pilotverksamhet där beslut om permanent utbildning i nuläget inte finns tidsangiven. Skolverket föreslår att skrivningen om nationell yrkesutbildning stryks. Skolverket påpekar att i den nuvarande förordningen (2024:107)⁷ om stöd för en nationell yrkesutbildning så används även här uttrycket *gymnasial nivå*. Om en skrivning med *gymnasial nivå* används i förordningen (2011:1533) om behörigheter för sjöpersonal så blir det dels en korrekt benämning i nutid, dels omfattar skrivningen eventuella framtida utbildningar som kategoriserats som varande på gymnasial nivå.

Vidare anger Transportstyrelsen att myndigheten genom föreslagen skrivning kan föreskriva om förutsättningar för utbildningar inriktade mot sjöfart som även kan bedrivs på bland annat yrkesskolor. Skolverket vill i sammanhanget påpeka att det inte finns yrkesskolor i Sverige, utan skolor som bedriver yrkesutbildning. I utredningen *Växla yrke som vuxen – en reformerad vuxenutbildning och en ny yrkesskola för vuxna* (SOU 2024:16)⁸ föreslås yrkesskolor; i nuläget finns dock inget tydligt beslut om, och i så fall när, regeringen går vidare med förslaget.

Övrigt

Skolverket har inga synpunkter på Transportstyrelsens övriga förslag då dessa bedöms dels gå utanför Skolverkets ansvarsområden, dels då flera förslag handlar

⁷ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2024107-om-stod-for-en-nationell_sfs-2024-107/

⁸ <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2024/02/sou-202416/>

om förtydliganden, rättelser och uppdateringar i Transportstyrelsens eget regelverk. Det senare uppfattar dock Skolverket som positivt då detta även förväntas påverka tydligheten i det som ingår i Skolverkets ansvarsområden.

Skolverket vill också framhålla betydelsen av en fortsatt nära dialog med Transportstyrelsen i de frågor som gäller de utbildningar på gymnasial nivå inom sjöfart som Skolverket ansvarar för. Inte minst för att utbildningarnas tillblivelse, upplägg, kvalitet och tillsyn bedöms utifrån nationella regelverk under respektive myndighets mandat där Skolverket är en instans som ska värna eleven och dennas rätt till utbildning.

På Skolverkets vägnar

Anna Westerholm
Avdelningschef Läroplansavdelningen

Mari Ann Schager
Undervisningsråd

I ärendets slutliga handläggning har även enhetschef Jonas Vig deltagit.